

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XXIV. Cæsaraugustana testamenti. An, & quando Episcopus condere possit testamentum ad pias causas, sive, (ut dicitur) pro anima, pro morientibus ab intestato; Et quatenus possit, quomodo id ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

toria, ut firmatur per Rot. in Rom. hered. 1. Aprilis 1678. §. nec pietas coram Albergato, edita in causa, de qua habetur infra disc. 50. impress. post colluc. Bond. decis. 43. Tertio fortiter, quia legatum restrictum erat ad solam vitam dicti Religiosi, qui poterat pramori testatrici, vel intrâ breve spatium post illam decedere, unde propterea legatum remansisset, vel caducum, vel sine effectu, quod nullatenus est probabile, si finalis, ac primaria testatrix intentio directa fuisset ad opus, & non ad personam.

Quarto quia, ad distinguendum legatarium ab exequutore attenditur, an persona aliquod commodum, ac emolumentum ex ea dispositione assequitur, nec ne, ut primo casu censetur legatarius, in secundo autem exequutor ex deductis per Add. ad Gregor. dicta decis. 54. Adden. ad decis. 20. num. 35. & sequen. part. 3. recent. Cum igitur erogatio dictæ præstationis, utpote reposita in libera voluntate, ac placito dicti Religiosi, sequi posset ad ejusdem Religiosos necessarios, vel honestos usus, hinc sequi dicebatur, ut versaremur in prima parte distinctionis. Neque ob stare videbatur insinuatum onus erogationis in eleemosynas occultas, vel usus pios, quoniam ista videbatur potius quædam expressio ejus, quod tacite inerat de jure, cujus dispositione attenditur, ubi Religioso professo, Vel ex Apostolica dispensatione, Vel ex dispositione testatoris, conceditur usus, ac administratio alicujus annuæ præstationis, seu aliorum bonorum, tunc id sub se istam tacitam habet conditionem erogandi in pios, & religiosos usus etiam proprios, non autem extrâ ea, quæ Religioso non bene congruunt Navarr. conf. 17. de donat. lib. 3. Sanchez. ad præcepta Decalogi lib. 7. cap. 17. num. 8. Barbosa. de Episcopo alleg. 103. num. 5. in fine Rota decis. 18. numer. 22. part. 9. recent. in Romana censuum 27. Muii 1652. coram Bichio, inter suas decis. 508. & 27. Aprilis 1654. coram Bevisacqua, & quarum prima est etiam impress. dec. 153. part. 11. recent.

E converso autem, ut dicta dispositio importaret in Religioso simplicem exequutoriam, urgebant; Primum dicta restrictio ad eleemosynas occultas, ac usus pios, unde propterea ipse religiosus nihil sibi applicare poterat, quoniam ea, quæ in proximè allegatis autoritatibus habentur de administratione religioso permissa, percutiunt prohibitionem erogandi in usus parùm honestos, atque viro religioso incongruos, sed non inducunt necessitatem erogandi in pios usus tantum, cum receptum sit, erogationem fieri posse in usus religiosos, qui ejus personæ usum respiciant circa quamdam majorem commoditatem, quæ instituto non repugnet, & tamen illi usus dici non possunt pii, utpote necessarii pro sustentatione religiosi, dum Religio, præsertim verò illa, de qua erat iste Religiosus, omnia necessaria suppeditat; Et consequenter, dum stante dicta restrictione, persona nullum obtinebat emolumentum, versabamur potius in altera parte distinctionis, de qua supra.

Secundo, quia cum hujusmodi legata facta religiosi, cum præcepto, ut non acquirantur Religioni, sed converti debeant in pios usus, ad quorum specificationem ipse religiosus teneri non deberet, ut plurimum continere videntur fraudem & colorem quæsitum, ut ita religiosus contra proprium institutum efficiatur proprietarius, Atque hinc sequitur, ut per Episcopum, seu alium Superiorem, cujus loco Fabrica successit, ad hujusmodi fraudibus obviandum, dicta administratio interdici possit, erogando legatum in opera pia Episcopo bene

Card. de Luca P. I. de Testam.

visa, quorum loco, stante incertitudine, succedit fabrica ex deductis per Fagnan. in cap. tua nobis de testamentis, & habetur particulariter actum infra disc. 6.

Et tertio clarius, quia in testatrice nulla concurrebat ratio affectionis erga istum religiosum, eatenus ab ea cognitum, quatenus esset Præfectus cujusdam piæ congregationis, cujus potissimum pium institutum est, curandi cum occultis eleemosynis subvenire honestos pauperes verecundos, indeoque verè legatum directum erat in opus, destinata persona ratione Præfecturæ ejusdem operis, unde propterea clarum videbatur, quod ageretur potius de exequutoria; Credebam tamen quod nimis aspera, ac rigorosa esset hujusmodi præsentio, quoniam stante hujus congregationis instituto, atque expressione ab eadem testatrice facta de occultis eleemosynis, ita videbamur esse potius in casu illius incertæ dispositionis ad favorem pauperum, quam à fabricæ facultatibus exemit dictus motus proprius Alexandri Septimi 30. Augusti 1655. Verum ob difficultates, congrua reputa fuit concordia, quæ controversiæ finem dedit.

CAESAR AVGVSTANA

TESTAMENTI

PRO

COMITE DE ARANDA
ET CONSORTIBUS

CUM

ARCHIEPISCOPO.

Casus disputatus in Rota ubi pendet.

An, & quando Episcopus condere possit testamentum ad pias causas, five, ut dicitur pro anima, pro morientibus ab intestato; Et quatenus possit, quomodo id practicari debeat.

SUMMARIUM.

- 1 Acti series.
- 2 Resolutio seu status causa.
- 3 De materia remissoria concedenda, vel deneganda, & quod non expediat has dispositiones assumere.
- 4 Unus pro altero testari non potest, neque ultima voluntas in alienam voluntatem transferri potest.
- 5 Non est prohibita consuetudo legitime inducta, ut Episcopus testetur pro anima morientis ab intestato.
- 6 Qualis consuetudo in hoc requiratur.
- 7 Quod ista consuetudo habeat aliquam juris assensionem, & de ratione.
- 8 De abusu dictæ consuetudinis.
- 9 De moderationibus factis per S. Congregationem.
- 10 Quod eadem consuetudo deberet omninò aboleri.

DISC. XXIV.

Defuncto Antonio de Ximenes Comite de Aranda, ejusque hæreditate per legitimos successores ab intestato adita, cum quædam ejus schedula testamentaria reperta postmodum fuisset, re delata in Tribunali laicali, ea declarata fuit informis, ac invalida, ideoque jus intestatæ successione confirmatum; Hisque peractis, Archiepiscopus Cæsaraugustanus, præterdens, quod in ea Civitate, & diocesi, antiqua vigeret consuetudo, ut pro morientibus ab intestato, ipse testamentum ad pias causas, sive ut dicitur pro anima, facere posset, dispositionem ordinavit continentem pia legata in summa ingentium scutorum centum quinquaginta millium, ex eo fundamento, quod id conformaret dictæ schedulæ; Quare interposita per hæredes appellatione, & commissa causa in *Rota coram Bourlemont*; Ex parte Archiepiscopi petita fuit remissoria ad effectum probandi dictam consuetudinem, datoque duplici dubio, uno in bono jure ad instantiam hæredum, *an dispositio subsistat*; Et altero, *an danda sit remissoria*, atque utroque proposito sub die 6. Martii 1671. responsum fuit pro concessione remissoriæ, atque juxta stylum, dilata alterius dubii resolutio, & in hoc statu causa pendet.

In congressibus autem pro causæ directione habitis ex parte hæredum, Ego eram in sensu, ut facienda non esset oppositio concessioni remissoriæ, isteque est sensus meus frequentior, ita me docente plurium causarum experientia, ex ea ratione, quod in causis præsertim prophanis, in quibus non proceditur cum eo rigore, qui rationabiliter adhibetur in beneficialibus, ut advertitur *sub tit. de benef. disc. 99.* de facili pro remissoriæ concessione responderi solet, ubi irrelevantia, vel calumnia non sit plusquam clara, cum ex Curie stylo, non soleant, nec debeant probationes coangulari; E conversò autem, hujusmodi disputationes gravia præjudicia parere solent, quoniam occasione extendendi desuper decisionem (ut stylo satis fiat) in ea, (quamvis male), ad probandam relevantiam articulatæ materiæ, ac futuræ probationis, deduci solent omnia concernentia merita negotii principalis, plures conclusiones ita incidenter firmando, adeò ut in disputatione ipsius negotii principalis, ea quæ dicta occasione jam firmata sunt, maximum faciant obstaculum.

De relevantia verò articulatæ consuetudinis, dicebam non videri dubitandum, ac successivè, quod nullatenus negari debuisset remissoria, unde propterea mihi, licet in contrarium scribenti, hæc resolutio probabilis visa est, non solum quia agebatur de causa prophana, sed fortius quia ad instantiam actoris contra reum, & possessorem, unde propterea non cadebat illa calumniæ suspicio, quæ cadit in casu converso, ut pluries habetur in sua materia *sub tit. de judiciis.*

Quamvis enim de jure prohibitum sit, ut unus pro altero testetur, adeò ut neque volens testator, possit ejus voluntatem in illam alterius conferre, ideoque multò minus tali voluntate defuncti non accedente, ex iis quæ occasione agendi de captatoria dispositione, habentur *infra disc. 42. & seq. & sub tit. de fideicom. disc. 60. cum duob. seq. ac etiam disc. 182. & seq.* ubi de fiduciaria communicatione propriæ voluntatis ab alio aperiendæ, & habetur de testamento filiisfamilias, ut neque de patris consensu valeat, cum similibus, quod etiam agnoscit

Genuen. in prax. Archiepisc. Neap. cap. 96. juxta impresionem Roman. Anni 1609. ubi in specie agit de ista consuetudine.

Attamen ex deductis per *Genuen. ubi supra*, ac etiam patet ex pluribus decretis Sac. Congregationis, quorum aliqua refert elaboratus collector *Nicolium in Flosculis verbo testamentum num. 16.* & pleraque alia, Ego habeo manuscripta, non videtur prohibitum, quin per consuetudinem id induci valeat; Cadente solum questione, an ista consuetudo debeat esse immemorabilis, vel centenaria, cujus vigore allegari valeat privilegium Apostolicum, vel quicumque alter titulus de mundo generaria cum suis requisitis in iis, quæ sunt quidem contra jus, sed nimiam positivam resistantiam non habeant, quod in præsentis opus non fuit disputare, dum Archiepiscopus articulavit, atque assumpsit onus probandi immemorabilem.

Credebam tamen, ut etiam ordinaria præscriptio sufficeret, quodque iste casus non haberet positivam, ac vehementem juris resistantiam; Siquidem, ut pluries in præcedentibus advertitur, leges civiles ex quibus dicta prohibitio resultat, in hac materia testamentorum ad pias causas, ponendæ sunt ad partes, cum earum subjectionem pia causa non sentiat; Cumque jus divinum, vel naturale, seu canonicum id positive non prohibeat, quinimò potius expressè permittat, ut piæ dispositiones alienæ voluntati committi valeant *ad text. in cap. cum tibi de testamen. cum ibi communiter notatis. & habetur infra dicto disc. 42. & seq.* Hinc proinde cessat ratio vehementis resistantiæ.

Quinimò non improbabilius dici posse credebam, ut neque omninò aliena esset juris canonici assistentia; Cum etenim de communi usu Christianorum, Catholicè, ac piè viventium, piæ dispositiones pro animæ suffragio, ac peccatorum remissione fieri soleant; Hinc proinde, ubi quis morte insperata præventus, testari, atque ejus animæ consulere impeditus est, rectè dicendum videtur, ut Episcopus, tanquam pater spiritualis, atque de salute sibi commissarum animarum sollicitus, ita suppleat id, quod defunctus verisimiliter fecisset, vel facturus esset si refugeret, ad instar illius suppletionis, quam lex, vel Juxta faciat, quando constat, quod sit minus scriptum, quam voluit, juxta ea quæ habentur pluries *sub tit. de fideicom. præsertim disc. 115.* cum aliis ponderationibus deductis per *Genuen. dicto cap. 96.*

Verum quia ferè omnia, quæ ex justo motivo antiqua pietas laudabiliter induxit, avaritia in detestabilissimas corruptelas convertit, dum aliqui Episcopi, (quibus luporum magis, quam pastorum, nomen convenit) sub hoc prætextu, ad propriam ditionem, hæreditates crudeliter expilare consueverunt, & quod detestabilis est, apud magis asperos Barbaros inauditum, inslavire in ipsorum defunctorum cadavera, sepulturam eis denegando, ut ita filios, ac uxores, aliosque conjunctos suffocarent, quod inexplicabilem miseriam, ac horridum scandalum producit, ut Ego pluries vidi praticari; Hinc proinde, ex orbitantia non est in ipsa consuetudine, sed in modo illam praticandi, ut adverte pluries in proposito *Bulla Baronum sub tit. de Feud.* ad ejus materiam.

Ac propterea Sac. Congregatio, auditis his clamoribus, non damnavit consuetudinem in genere, sed ejus praxim moderari consuevit, mandando scilicet, quod ipse Episcopus nihil sibi, vel suis applicare valeat, quodque id quod taxatur, verè piis usibus,

usibus, cum omni sinceritate applicari debeat, eo modo quo ipse defunctus pro qualitate personæ, quantitate patrimonii, numero, vel indigentia filiorum, vel conjunctorum, ac more regionis, verisimiliter dispositurus fuisset, vel disponderet si resurgeret, ita hoc arbitrium, discretè, nimiumque moderatè exercendo tanquam bonus vir, non autem ex propria cervice, vel ut se ipsum, ac suos ditaret, potius quam, ut animæ defuncti prouideret, magnum tamen lumen ad id præbente schedula, quamvis imperfecta, & præparatoria ejusdem defuncti; Sanctius tamen est, ut indefinitè hujusmodi consuetudines omninò abolirentur; Licet enim sanctæ, ac prudentes sint provisiones de super traditæ, attamen punctus est in executione, ac observantia, cum pauperes oppressi, non habeant modum recurrendi, ac subalterni lites in Curia Romana super excessiva taxa, vel mala applicatione, ad eò ut prætaxa, ac similes moderaciones ferè inanes remaneant, ideoque deberet eradicari occasio, id prohibendo indefinitè.

Applicando autem ad rem, judicium de super reformari non potuit, dum id penderet à probationibus faciendis super dicta consuetudine, qua non probata, clarè fundata remanet hujus Partis intentio; Verum, ea etiam probata, adhuc sine dubio istud arbitrium videbatur indiscretum, ac irrationabile.

TUDERTINA SVCCSSIONIS

PRO

MARTA, ET MARIA DE NOBILIBUS

CUM

BARTHOLOMÆO ET FRATRIBUS.

Causa decisus per Rotam pro Bartholomæo & aliis.

De testamento condito coram Parrocho, & testibus juxta formam *cap. cum esses de testamento*; Et an testes debeant esse omninò integri, istaque forma sit solemnitas, vel probatoria; Et incidenter de statutis laicalibus, an habeant locum in successione clerici.

SUMMARIUM.

- 1 Acti series.
- 2 Resolutiones causa.
- 3 Forma testandi coram Parrocho, & duobus testibus in terris Ecclesie attenditur etiam in prophanis.
- 4 Sed testes debent esse integri.
- 5 Defectus testium suppletur ab adminiculis.
- 6 Vel ab aliis testibus ultra rogatos.
- 7 Quod testes debeant esse rogati.
- 8 Declaratur.
- 9 Quod schedula præparatoria præstet adminiculum.

10 Adminiculum etiam resultat, ubi observetur ordo intestata successione.

11 De Statuto Tudertino in successione.

12 Quod in successione clerici non attendatur Statutum.

13 Contrarium verius remissivè.

14 Ubi tenenda sit prima opinio, cessat si constat de diversa morientis voluntate.

15 Forma inducta per cap. cum esses, non est solemnitas, sed probatoria.

16 Sine parrocho sufficiunt quatuor testes simplices.

17 Quod loco parrochi sufficiat Confessarius ordinarius.

18 Cui rationi innixa sit dispositio cap. cum esses.

19 Quomodo circa probationes deferendum sit, & an feminae sint testes.

20 De conclusione, ut dicta forma testandi procedat solum in infirmo.

21 De historia legum civilium.

22 Et an debeat esse confessarius ordinarius, vel sufficiat quilibet.

DISC. XXV.

GRaviter infirmo Gregorio, atque accersito Notario, per illum, eo dictante, conscripta fuit schedula testamentaria, stipulatione dilata ad diem sequentem juxta præcisum casum in sapius enunciatò *conf. 119. Oldrad.* Cumque sequenti die, ingravescente morbo, Notarius promptè haberi non posset, hinc coram parrocho, & duobus testibus idem Gregorius denuò disposuit eodem adamussim modo, quo in dicta schedula hesternæ die ipso dictante à Notario conscripta continebatur, instituyendo scilicet hæredes, Martam, & Mariam sorores, cum quibusdam legatis ad favorem Bartholomæi, & fratrum ex altera prædefunctæ sorore nepotum; Istitis autem prætendentibus ob testamenti invaliditatem æqualem intestatam successione, introducta causa coram Ordinario, pro hæredibus testamentariis emanavit sententia, in gradu appellationis revocata per A. C. introductaque causa in *Rota coram Celso sub die 20. Maii 1661.* habito testamento pro invalido, pro omnium contententium æquali intestata successione responsum fuit, ut patet ex *decis. 351. inter ejus impress.* confirmata 27. Februarii 1662. coram Bourlemoni, neque, quod sciam, causa ulteriorem progressum habuit, vel quia partes acquieverint, vel se concordaverint, aut mutaverint defensores.

Dictarum resolutionum Rotalium, ac etiam sententiæ A. C. fundamentum fuit imperfectio dicti testamenti; Non quidem ut dubitaretur, quod forma præscripta per *text. in cap. cum esses de testam.* sufficiens non esset, eum in Statu Ecclesiastico, (excepta Urbe ob Statutum disponens, ut servari debeat jus civile), extra controversiam sit, ut ista testandi forma sufficiat, etiam ad causas prophanas ex plenè deductis per *Fagnan. in eod. cap. cum esses*, ubi more antiquorum Repetentium, multas hujus Decretalis lectiones refert, ac expendit, atque in idem plura colligit *Boss. tom. 3. moral. tit. 13. §. 1. num. 4.* Quinimò plurimum sententia est, ut etiam in Statu Ecclesie mediato id procedat.

Sed ex eo quod idem textus desiderat testes omninò integros, quales in proposito iudicati non fuerunt, ob aliquas exceptiones, quæ parrocho, & testibus dabantur, præsertim quod parrochus in annotatione, quam de hoc actu fecerat, adjecisset clausulam codicillarem, ac prohibitionè detractio-
num, aliisque clausulis de Notariorum stylo adjici solitas,

E 4

De LUCA
de
testamentis
et testibus
CIVILIBUS